

Afrika

Het Afrikaanse continent kent een veelheid van traditionele culturen en bouwstijlen. Kenmerkend voor deze architectuur is de hechte relatie tussen landschap, beschikbare bouwmaterialen, cultuur en mythologie. De koloniale architectuur voegde hieraan een nieuw element toe, dat echter de plaatselijke tradities grotendeels ongemoeid liet. Veel ingrijpender en ontwrichtender zijn de gevolgen van de huidige bevolkingsgroei, de trek naar de grote steden en etnische conflicten. Grote groepen mensen zijn hierdoor uit hun traditionele leefomgeving verdreven en van hun sociale en culturele wortels losgeslagen zonder dat daarvoor een duurzaam en menswaardig alternatief in de plaats is gekomen.

Buitengewoon waardevol in dit licht zijn initiatieven zoals dat in Sekem, in het noorden van Egypte, waar vanaf 1977 in de woestijn een bloeiende organisatie tot ontwikkeling is gekomen op het gebied van de biologisch-dynamische land- en tuinbouw. Hierbij hebben zich ondertussen meer dan honderd boerenbedrijven over heel Egypte aangesloten die op duurzame wijze gewassen produceren. De productie en verwerking hiervan levert aan duizenden mensen werkgelegenheid en de inkomsten worden benut voor onderwijs, culturele vorming en gezondheidszorg. De architectuur die rond dit initiatief verrijst, wortelt in traditionele bouwwijzen maar verrijkt deze met een eigentijds en organisch karakter.

Op een andere manier spelen deze zelfde thema's een rol in de ontwerpen van Greenhaus Architects uit Zuid-Afrika. Daarbij wordt overwegend gebruik gemaakt van natuurlijke bouwmaterialen zoals leem en hout, die echter op eigentijdse wijze worden toegepast. Hun werk heeft niet alleen een sterk ecologische maar ook een sociale dimensie. Door hun ontwerpen met de mensen samen te maken kunnen deze gebouwen meer tot middelpunt worden van hun sociale leven en tot uitdrukking van culturele identiteit.

Opvallend bij de projecten van zowel Greenhaus Architects als Sekem is het belang van buitenruimten, zoals besloten binnenhoven en beschaduwde galerijen. Het overwegend warme klimaat maakt dat men meer 'om' dan 'in' gebouwen leeft en architectuur veel sterker lichamelijk, via de ledematen, dan inhoudelijk, met het hoofd, wordt beleefd.

JOHNSON-MURRAY/ETIENNE BRUWER

Uluntu Centre Guguletu

Kaapstad, Zuid-Afrika, 1990

194

Het Uluntu Centrum vormde voor de 'Urban Foundation' (de eerste non-gouvernementele organisatie die zich bezighield met volkshuisvesting) een ware worsteling. Men wist zich geen raad met het vandalisme en de wrok van een gemeenschap die huise in onbruikbare 'industriële schuren' die tien jaar daarvoor door Urban Foundation zelf waren gebouwd. Men zocht naar een oplossing voor dit vandalisme en de ontevredenheid en richtte zich daarom tot het Novalis Institute om bijeenkomsten met de gemeenschap te organiseren. Het duurde negen maanden eer de gemeenschap overeenstemming bereikte over de prioriteiten ten aanzien van de ruimte die men nodig had.

Boetseerworkshops met de volwassenen lagen ten grondslag aan de vormen die mij vanuit deze gemeenschap inspireerden. De architectonische elementen waren elementair: bewegingen tussen de verschillende ruimten, overdekte galerijen aan de buitenzijden, afwisseling tussen kleine besloten kamertjes en gemeenschappelijke ontmoetingsruimten. We hebben geprobeerd ruimten te ontwerpen waar deze mensen elkaar tegenkomen en waar een gemeenschapsgevoel kan ontstaan, ruimten die hun 'toebehoren', waardoor vandalisme en haat kunnen verdwijnen.

Etienne Bruwer

Opdrachtgever: Urban Foundation **Soort opdracht:** multifunctioneel gemeenschapscentrum **Bruto vloeroppervlak:** 835 m² **Aanvang ontwerpproces:** 1987 **Oplevering:** 1990 **Projectarchitect:** Etienne Bruwer

Aangezien het gebied van de Highveld droog is – grassavanne met hier en daar een boom en lange, lage bergruggen – hebben we een waterrijke plek gemaakt. Om te beginnen is er een meer aangelegd waaraan het huis kon komen te staan. Vervolgens is een subtropisch, parkachtig terrein met palmen en water aangelegd met twee waterstromen die door het huis heen lopen ter verkoeling, voor waterplanten en om vissen in te houden.

Er is alleen gebruik gemaakt van onbewerkte natuursteen en okerkleurig cement, riet dat ademt en verschillende soorten hout. Talrijke openingen ontsluiten 'open binnenruimten' die noch binnenplaats, noch doorgang zijn: het zijn ruimten voor de mens en de hem omringende elementen, voor fauna en flora, zodat die een hechte en ritmische verbinding met elkaar kunnen vormen. Ten slotte zijn er, te midden van de weelderige natuurrijken, hier en daar, als bij verrassing, enkele kleine ingevingen toegevoegd uit hogere sferen.

Etienne Bruwer

Opdrachtgever: Shiralee Investments **Soort opdracht:** privé-woning en gastenverblijf **Bruto vloeroppervlak:** 1100 m² **Aanvang ontwerpproces:** 1997
Oplevering: 1998 **Projectarchitect:** Etienne Bruwer